

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s pošiljnim vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, korovško ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velkém trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadna vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Adrese in slovensko ljudstvo.

Odkar živimo v dobi ustave, to je, odkar ima ljudstvo neko pravico do postav, odslej godé se za-nje boji, več ali manj trdi, a v vseh gre za to, da se storé tiste postave, ki so ljudstvu in torej državi najbolj ugodne.

To bi bilo vse lepo, a škoda, da si tisti, ki imajo pri ljudstvu ime, tedaj tisti, ki si jih voli ljudstvo v to, da govore v njegovem imenu, gredó v nekaterih rečéh precej navskriž. Ali kaj pomaga, ko ne more skorej drugače bit! Naše cesarstvo ali le tudi skupina tistih dežel, ki voli drž. zbor, ni mala, šteje več dežel in ima več ljudstev.

Vse te pod isti koš déti, ima svoje težave. Kar je za te kraje prav, zdi se, da ni več za druge; kar ugaja temu, za to ne mara več drugo ljudstvo. Ali tako je bilo in bode še tudi naprej. Na zadnje, ako je le kaj dobre volje, obrne se prej ali slej že vse tako, da ni nikomur krivica.

Huje pa je in bolj se čuti, ako se godi tako v enem kraju, v eni deželi, pri enem ljudstvu. Kedar so si misli tu navskriž, tedaj se pride lahko do bojev, ki jih čuti vsak, kdor ondi prebiva in kar je še žalostneje, orožje, s katerim se bije boj, ni več pošteno ali vsaj dostojno ni. Gorjé tu pravici, kajti sila težka se ji dela zmaga!

Slov. ljudstvo ima še vedno to nevoljo. Kar slov. ljudstvo zahteva, to še ni cela pravica, ki mu dohaja; ne, male drobtine so še in še teh ne more doslej doseči. Kriva pa tega ni vlada, ne država, ampak edina nemškutarija. Da ni med nami nemškutarije, že zdavna bile bi pri nas v šoli, v uradnih, in poprek v vsem očitnem življenju razmere boljše, take, da se naše ljudstvo v njih ne čuti več tuje, ampak domače, — domače, ker na domačih tleh.

Doslej pa se šopiri po šolah in uradnih, več manj pa še tudi v očitnem življenju samo tuj duh in zato se ne čudimo, če se gleda

ljudstvo na vse to, kakor na reči, ki so mu tuje — take, za katere ni njemu nič mar. Po tem takem pa tudi nima njih nobena kake moči do ljudstva, vsaj take ne, kakor jim sicer dohaja. —

Kakor pravimo, temu se mi ne čudimo, saj imamo za to dokazov v vsakdanjem življenju več, kakor nam je ljubo, a zato se človek tem ležje čudi vladi, da tega ona ne vidi ter ne stori nesrečnemu nemškutarjenju konca. Na peščico teh, katerim nemškutarija nese in se je torej držé, kakor klešč kože, — na te ji pač ni treba, da se ozira.

Ali prav to je. Nemškutarija se giblje, dela na vse kriplje ter nič ne izbira, kedar ji hodi za to, da napelje vodo na svoj mlin. V vsacem našem mestu, skoro v vsacem trgu in še sem ter tje tudi po vaséh je tacih mož, ki so še nemškutariji zapisali. Le-ti so v ozki zvezi med seboj ter so, kar se tega tiče, blizu to, kar so judje med kristijani.

Iz velike večine držé se nemškutarije taki, ki vedó, da je v njej kal smrti za slov. ljudstvo, nekaj pa je le zapeljanih, le-ti so pa onim samo za strežaje. Da jim dajo ime „gospod“ in „prijatelj“ ter jih božajo, kakor vedó in znajo, to jim je samo vabilo, saj ti še ribica ne vgrizne v prazen trnek.

Žal, da ti ljudje tega ne izpoznajo in so vsled tega še le prav marljivi, da jim den za dnevom, volitev za volitvo nesó več „morda“, več tacih, ki ne vedó, zakaj da se hodi ter potegnejo z njimi. Uzrok, zakaj da to storé, je največkrat ves drug, kakor nemškutarija, storé pa to vse eno in posledica je tista: za poslopje nemškutarije so delali.

Prav to se pripravlja tudi v naših dneh. Naši poslanci so vlado pripravili na to, da se ozira v nekaterih rečéh tudi na želje in potrebe slov. ljudstva. Slov. ljudstvo naj ne bode samo za to, da plačuje, da pošlje svoje može na te in druge volitve, ampak njemu mora se tudi nekaj dati. Sedaj gre bojda za to, da se na

srednjih šolah v Mariboru, v Celju in dalje doli v Gorici in Istri naredé take srednje šole, na katerih shaja slov. otrok za prvo tudi s tistim jezikom, kakor se ga je učil od matere.

Njim, tem šolam daje se ime slov. paralelk. Po takem ostane na teh šolah vse, kakor je bilo doslej, tedaj nemški, samo na nižjih štirih razredih bi se podučevalo po našem slovenski. Otroci bi tedaj iz navadnih domačih šol prestopili lahko va nje, to pa se vé, da le takrat, če kaj znajo. Nevednožev bi tudi na te nikakor ne vzprejeli. (Konec prih.)

Slovenščina v naših uradnihah.

(Dalje)

Odrekel se je vsem slovanskim jezikom značaj sodnega jezika, sicer ne bi bilo treba poljskemu in češkemu tega značaja dati po naredbah, in po postavi hrvatski jezik v Dalmačiji za sodni jezik proglašati.

Ko bi pa bil hotel tudi postavodajalec slovanskim jezikom ta značaj odreči, bil bi na mesto „v deželi navadni“ ali „kaki izmed pri sodišči navadnih“ in mesto splošno „sodni jezik“ rekel „nemški jezik“.

Ker pa tega ni storil, je po mojem mnenju pravo, da so vsi v Avstriji nahajajoči se in tu ali tam v deželi navadni jeziki sodni jeziki. Torej še treba ni sklicevati se na § 19. tem zak., če se hoče dokazati pravica slovenskega jezika. Pred seboj imam staro, postopaje pred administrativnimi oblastmi uravnujočo postavo, katera je tudi slovensko tiskana.

Pomenljivo je, da je ta postava podpisana od cesarja Jožefa. (Čujte! čujte! na desni.) Ta postava je bila ravno 4 mesece po občnem sodnem redu dne 1. septembra 1781 izdana. Na to, da je podpisana ravno od cesarja Jožefa, naj se blagovolijo ozirati gospodje tovariši s Koroškega, kateri sedé tudi v deželnem zboru in so člani postavodajnega faktorja dežele, — jaz jim to zato priporočam, ker oni še danes zabranjujejo, da bi se deželni zakonik na Koroškem za slovensko ljudstvo izdajal tudi v slovenskem jeziku. (Čujte! čujte! na desni. Po slanece Ghon: Občine same tega niso hotele! Klici na desni: Katere? Poslanec Ghon: Koroške slovenske občine! Poslanec dr. Trojan: Je torej treba več pameti, kakor občine. Postavodaja! Deželni zbor!)

Kakor je torej občni sodni red pri sodnih oblastih slovenskemu jeziku vrata odprl v urade, tako je to storila ta postava pri administrativnih oblastih. Pa kljubu tej stari pravici slovenskega jezika, in čeravno se je slovenščina že pred več, kakor sto leti dopuščala pri sodiščih in administrativnih gosposkah, kako se ji še danes upirajo v uradih!

Ni še dolgo, da se je celo na Kranjskem,

kjer neki Slovencem mleko in med teče, slovenskim ulogam le milost skazovala, da so se vzprejemale, reševale so se nemški. V svojo žalost čitam v javnem listu o najnovejšem času, da se na Dolenjskem, v okrožju novomeškem zopet začenjajo slovenske uloge nemški reševati. (Čujte! čujte! na desni.) Zadnji čas so se z Dolenjskega nekateri sodniki višje vrste premestili in videti je, kakor da bi bilo slovensko uradovanje le na ramah teh mož sloveno, ker komaj so Dolenjsko zapustili, že gre nemško uradovanje zopet v klasje. (Čujte! čujte! na desni.)

Silnc se še upirajo slovenskim ulogam po vseh drugih deželah, kjer Slovenci prebivajo. Take uloge se pusté ležati, kakor sitne uloge, ne da bi težave delale, ampak hoče se stranki nekako namigniti, da bi bilo boljše, če bi bila nemški ali italijanski prosila. (Čujte! čujte! na desni.)

Da bi se pa ustmene in v slovenskem jeziku storjene prošnje pri sodišču tudi slovensko zapisovale, dogodi se celo na Kranjskem le sem ter tje. Obžalovanja je vredno, da se na pr. pričevanja ne zapisujejo v jeziku prič, — neslišano pa je, da stranke celo prisege polagajo v jeziku njim neznanem. (Čujte! čujte! na desni.)

Dovolite mi, da Vam v dokaz svojih trditvev le zmiraj po jeden slučaj navedem, čeravno jih imam na kupe. V Korminu na Primorskem se je dogodilo leta 1885, da je morala stranka, večša samo slovenskega jezika, govoriti na italijansko prisego; med priseganjem loti se navzočnih smeh, stranka je morda kako neumno besedo izrekla, katera je mišice navzočnih na smeh razdražila. (Čujte! čujte! na desni.)

Kako se to ujema s svetostjo in slovesnostjo dejanja, to, prosim gospode, naj si sami predočijo. Ta slučaj se je sicer vis. pravosodnemu ministerstvu prijavil v peticiji nekega tamošnjega društva s 18. avgusta 1886, v kateri so tudi pritožbe o drugih neprilikah gledé jezika.

Na Koroškem še danes prisegajo stranke, katere le slovenski znajo, po nemških prisežnih oblikah. (Čujte! čujte! na desni.) Prisegovalcem se le pové, o čem je govor. Kdo jim to pové, bom pozneje razpravljaj.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Križnica v silju.

Plevel, tako sitna, kakor škodljiva, nosi ime križnica ali grintovec. Kjer je take več, njiva ima posebno lice, kedar je silje v cvetu, in žito, kedar se porabi, čisto poseben okus. Tedaj pa se lahko vé, da je kmetovalec ne trpi